

رابطه لهو و لغو با بازی های رایانه ای

قران در مورد مومنان عبارت زیبایی دارد که مربوط به مباحث ما هست و اساسا کار ما این است که نظر اسلام در باره این موضوع (بازی های رایانه ای) چیست.

قَدْ أَفْلَحَ الْمُؤْمِنُونَ (۱) الَّذِينَ هُمْ فِي صَلَاتِهِمْ خَاشِعُونَ (۲) وَ الَّذِينَ هُمْ عَنِ اللَّغْوِ مُعْرِضُونَ (۳)

نگاه قران به مومنان این است که در بین بندگان خداوند فقط این گروه را تصریح کرده است که از چنگال ضلالت و تاریکی رهایی یافتند و رستگار شدند. گویا تمام بندگان در یک اسارتی به سر می برند و تنها کسانی که می توانند رها و آزاد بشوند این مومنانند.

درجات ایمان را قران، درجات خاصی از اسلام می داند و اسلام و ایمان یکی نیست.

(۴۹) الحجرات : ۱۴ قَالَتِ الْأَعْرَابُ آمَنَّا قُلْ لَمْ تُؤْمِنُوا وَ لَكِنْ قُولُوا أَسْلَمْنَا وَ لَمَّا يَدْخُلِ الْإِيمَانُ فِي قُلُوبِكُمْ وَ إِن تَطِيعُوا اللَّهَ وَ رَسُولَهُ لَا يَلِتْكُمْ مِنْ أَعْمَالِكُمْ شَيْئاً إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ

گاهی در قران اینگونه بیان می شود که ای اهل ایمان، ایمان بیاورید.

(۴) النساء : ۱۳۶ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا آمِنُوا بِاللَّهِ وَ رَسُولِهِ وَ الْكِتَابِ الَّذِي نَزَّلَ عَلَيَّ رَسُولِهِ وَ الْكِتَابِ...

و در آیهی دیگری می فرماید: ای کسانی که ایمان آورده اید حرف پیامبر را گوش کنید و اجابت کنید هنگامی که شما را به مایه حیات دعوت می کند.

الأنفال : ۲۴ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اسْتَجِيبُوا لِلَّهِ وَ لِلرَّسُولِ إِذَا دَعَاكُمْ لِمَا يُحْيِيكُمْ وَ اعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ يَحُولُ بَيْنَ الْمَرْءِ وَ قَلْبِهِ وَ أَنَّهُ إِلَيْهِ تُحْشَرُونَ.

خداوند در آیهی دیگر از شاخصه های اهل ایمان می گوید که از لغو دوری می کنند:

(وَ الَّذِينَ هُمْ عَنِ اللَّغْوِ مُعْرِضُونَ (المومنون ۳)

لغو کاری است که فایده مهمی ندارد و عاقل به اقتضای عقلش می گوید این کار برای من سودی ندارد و عقلاء در ارزیابی خود این کار را مفید وقت گذاشتن نمی دانند. و در نگاه یک موحد که زندگی را برای آخرت برنامه ریزی می کند هر کاری که مفید برای آخرت او نباشد آن کار لغو است و از نگاه کسی که اهمیت را به آخرت داده و دنیا را برای آخرت می بیند هر کاری را که او را یاری به آخرت نکند آن را لغو می بیند نمی گوئیم کاری که او را زمین می زند و نه مانع از او می شود بلکه صرف عدم یاری برای رسیدن به آخرت کفایت می کند که لغو محقق شود.

و مومن دنیا را به گونه ای می چیند که آخرت را بسازد و لذا اگر این نباشد این کار را بیهوده می پندارد.

حال در باره‌ی بازی های رایانه ای:

سوال: آیا بازی خوب است یا بد است؟

مومنانی که رستگارند وقتی کاری را می خواهند انجام دهند فکر می کنند و سوالی از خودشان می پرسند و کار ها را می سنجند که آیا این کار خوب است یا نه؟ آیا فایده ای دارد؟ بین قران خواندن خدمت به دیگران و خواندن رمان و دیدن فیلم و... کدام برای من فایده دارد؟

درمورد بازی هم همین است. اصل بازی به عنوان اینکه یکی از افعال مکلفین است به خودی خود مباح است اما نظر دقیقتر را بخواهیم می گوئیم بستگی دارد که کاربر با کدام یک از وجوه بازی درگیر باشد و آن وجه باید مشخص شود و در عرصه عمل، با بازی بما هو هو که سرکار نداریم و لذا حکم بر اساس موقعیتها است. باید روشن شود بازی چه ویژگی های و چه اجزایی و چه اهدافی و چه فوایدی دارد و بر اساس اینها حکم آن مشخص می شود.

برخی بازی ها برای فهماندن برخی از امور تربیتی به فرزندان ساخته شده است. ما بازیها را ارزیابی می کنیم و نمی توان به طور کلی حکم مشخصی بدهیم بلکه باید با توجه به اجزاء و اهداف و... حکم بازی را شناخت.

لذا برای بررسی بازی ها ما دو مرحله داریم:

۱- نقاط مشترک و عناصر مشترک و محورهای مشترک بازی

۲- بررسی هر بازی به صورت شخصی و تطبیق ضوابط حکم اسلامی در باره آنها

در مرحله دوم، تطبیق ضوابط بر بازی هم کار هر کسی نیست و کاربرها به راحتی نمی تواند تطبیق کند لذا افراد آشنا به این امور می توانند تطبیق را انجام دهند.

در نتیجه باید بدانیم که اسلام نگاهش به امور لغو این است که اهل ایمان از لغو فرار می کنند هر چند بازی را نمی توان مطلقاً بگوئیم لغو است چرا که برخی از مصادیق لغو مکروه و یا حرام است و لذا بازی بماهوهو مباح است. و در برخی موارد بازی ها پسندیده است که برای آموزش دین یا امور مستحب و حتی واجب می تواند ابزار باشد. هر چند طرف مقابل آن هم هست.

لذا بازی به تنهای موضوع نیست بلکه براساس محتوا و اهداف و فواید می توان گفت چه حکمی دارد.

موضوع شناسی قمار در بازی های رایانه ای

عناصر بازی:

در سال گذشته بیان شد که عناصر بازی ها ۵ عنصر اند .

عنصر تعامل را در سال گذشته بیان کردیم^۱ و بازی رایانه ای را به سرگرمی تعاملی تعریف کردند که دارای هدف داخلی، قواعد و ضوابط، داستان و جلوه های صوتی و تصویری است.

عنصر تعامل در بازی ها، عنصری بسیار مهم و تعیین کننده در حکم فقهی است. و این بیشترین اهمیت را در بازی ها دارد و تعامل در بازی ها کاربر را وادار می کند که یک فعالیت مشترکی را شروع و ارتباطی را برقرار کند که زمینه برخی کارها را ایجاد می کند که در فقه می تواند حکم به حرمت یا کراهت و یا حکم مطلوب داده شود.

در یک دسته بندی تعامل به تعاملات مالی و غیر مالی تقسیم شد.

در بحث تعاملات مالی، آیا تعامل مالی در قالب معاوضات است یا غیر معاوضی است.

در قالب معاوضات، برخی موارد گفته شد و در جایی که تبادل مال است اما در قالب معاوضات نیست نیز گفته شد و در آخر وارد قمار شدیم و ضابطه قمار بودن را بیان کردیم.

و بحث آخر تطبیق قمار بر بازیها بود که آیا بازی ها می توانند مصداق قمار باشد یا نه؟ ارکان و عناصر قمار گفته شد که به لسان عرفی هر بازی که برد و باخت در آن باشد قمار است به این گونه، هر بازی که دو نفر با هم، مالی را با هم می گذارند و شرط کنند هر کس برنده شد این مال و شی را می برد. و همچنین گفته می شود که در قمار ابزار خاصی دخالت ندارد هر چند برخی ابزار، ابزار قمار شدند.

در جایی که ابزار خاص داریم هم نمی توان استفاده کرد. البته این محل بحث ما نیست چرا که موضوع ما فعلا چیزی است که ابزار خاص قمار نشد. در تطبیق بر بازیها دیدیم در برخی صور قمار رخ می دهد و اگر داد و ستدی که در آن انجام می شود بر اساس برد و باخت باشد قمار است و این از قانون بازی فهمیده می شود لذا قانون بازی خیلی مهم است و باید در گذاشتن آن دقت کرد. مثلا بین این دو تعبیر فرق است که اگر بازی کن باخت در قبال باخت باید پول دهد ولی اگر گفته شود پول گرفته شده در قبال ادامه بازی است و ... از اینرو تعبیر اول باعث قماری بودن بازی می شود در حالی که تعبیر دوم اشکال ندارد.

و سر حرام بودن قمار این است که معاوضات مالی در جامعه احیاء شود و نمی خواهد که صرف مراوده مالی باشد.

امسال می خواهیم مسائل قمار در بازی ها را بیان کنیم. سوالات موجود و سوالاتی که قابل بیان هست را دسته بندی و جواب آنها داده می شود.

۱. این جلسات از جلسه سی و سوم ۹۷/۱۰/۸ به بعد شروع می شود که به صورت صوت و تقریر در سایت موجود می باشند.

به غیر از قمار ممکن است عناوین دیگری مثل اکل مال به باطل باشد و همچنین بحث غرر است که در معاوضات مطرح می شود.